

het advies
iet bewijst.
geeft op de
gen, want
de offers,
is dit van
en andere
dacteur dit
ds D. J.
eens 't vol-

n, om wat
te zeggen:
te woorden,
k uitkomen,
dt voor de
e. Eigenlijk
riformis-
und gebaar
ehter prij-
d „plurali-
rs daar bij
daar wat

óók in dit
in gebracht,

alleert, de
central
K. S.

a de nadere
ontving ik
aeste voor-
op het feit
verklaring:
Oosterkerk,
B. P. D. te
f 1.— Deze
r 'toog had.
Z. H. f 150;
weggelaten)
W. L. v. A.
-Delfshaven
(op verzoek
riem f 250;
avond over-
J. J. v. d.

heid en er-
en voor de
ecte aanlei-
e) aan den
een „losse
de gift van
ing van het
e. Maar de
r kan nog
zijn, dan
shut ik op
ro 127278.

INST

grooten weg.
N.V., A'dam.

werken, is
beste ver-
he roman-
schrijvings-
eene duid-
beslomme-

tief karak-
maar het
zoo gaarne
deelde be-
was in het
al bekeek
epaald ge-
die voort-
der vorige
pessimis-

ij dat voor
uderde ro-
Sommigen
st uitzicht-
den, ande-
geestelijke
nog schrij-

re werken
past vol-
, waarmee
sten. Nooit
steeds be-
gen, maar
istisch. De
en meegaf,
liefde, ver-
el grauwe
leven ver-
bevrijding.
iek benau-
het wreede

pessimisme te doorbreken en uitzicht te openen naar het licht.

Ook haar groote sociale roman „De klop op de deur”, is van den zelfden geest doortrokken. Wel speelt de godsdienst daarin een rol, maar het religieuze element is zoo zwak, zoo gebonden aan conventies, dat het geen voldoende tegenwicht kan vormen en eerder door zijn onvermogen het pessimistische beeld verdiept, dan dat het bevrijding kan brengen.

De onverwachte wending tot den historischen roman, of liever het z.g. „vie romancée” van „Vrouw Jacob” bracht geen veranderden levenskijk. De diepe, zuiver vrouwelijke liefde van de vorstin Jacoba, kon haar leven niet redden van tragischen ondergang. Het leek wel of geen enkele geestelijke kracht den mensch kon behoeden tegen zijn fatalistisch bepaalden levensloop. Het groote talent van de schrijfster zag nergens een idealistische uitkomst; zij wakte bewondering door haar scherpe psychologische waarneming, haar grootse ontwerpen en haar rijk uitbeeldingsvermogen, maar liet toch een groote onbevredigdheid achter.

Met haar nieuwste boek gaat de schrijfster terug naar haar vroegere genre, den psychologisch-maatschappelijke roman. Alleen is de opzet nieuwer, het gegeven is ontleend aan de verhouding van den mensch tot het moderne verkeer. „Aan den grooten weg” bespreekt een probleem, dat de nieuwe verkeersweg opwerpt: het zich moeten aanpassen aan de eischen van den nieuwen tijd.

Het boek bevat de geschiedenis van twee huizen, hotel „De Leeuw” en pension „Welgelegen” met hun bewoners. De hotelier en zijn vrouw hebben een vervallen hotel weten op te werken, soms met niet al te kieskeurige middelen, tot een bloeiend bedrijf, in de schaduw waarvan het pension, onder leiding van een heminnelijke oude vrouw, zijn bestaan voortleeft. Voor beide wordt de nieuwe verkeersweg, om het dorp heengeleid, fataal. Zij kunnen zich niet handhaven tegenover de nieuwe zaken langs den grooten weg, omdat zij geen jonge krachten bezitten, die een nieuwe zaak kunnen oprichten. Een zoon van den hotelhouder, opgeleid in het buitenland, wil zich niet in het materiële leven storten, het meisje uit het pension is te jong als de kans schoon staat. Zoo zien we deze twee bedrijven, eertijds elkaars rivalen, ten ondergang nellen. Het moderne verkeer vernietigt iets moois in het stille dorp, ondanks den hartstochtelijken ijver en de liefdevolle verzorging van de eigenaars. De doodelijke aanrijding van den hotelier door een auto op den grooten weg, vlak voor het nieuwe restaurant van zijn vroegeren kelner, vervult de tragiek van het moderne leven.

Veel dramatischer dan het ondergaan der beide huizen, hoe geladen ook met weemoed over het verdwijnen van het rustieke leven, is de ontwikkeling der persoonsgeschiedenis. Lag reeds in de namen der beide huizen een zekere symboliek, ook de nieuwe weg draagt een symbolisch karakter. Eenerzijds is het een nuchter feit uit den modernen tijd, dat de groote verkeerswegen, de afgesneden dorpen in een verlamdend isolement terugbrengen, maar anderzijds voert zoo'n reëlen weg ook het menschenleven langs nieuwe banen. Men kan zich afwenden van het moderne leven en in zijn isolement een nieuw levensdoel vinden, maar men kan zich ook met volle energie een plaats zien te veroveren aan dien weg om materiële en geestelijke winsten zelfs te behalen.

De jongen uit het hotel, en het meisje uit het pension, worden de dragers der nieuwe ideeën die de weg brengt. In hun leven kruisen zich de wegen. Zij, met een onuitblusschijken levensdrift bezield, meent een tijdlang door een huwelijk met Johannes, het ideaal te kunnen verwezenlijken, een nieuw bestaan op te bouwen aan den grooten weg. Doch hij, de stille, menschevriende jongen, kan dat leven niet als levensdoel aanvaarden. Door haar vurige liefde en geweldigen levensdrang afgeschrikt, breekt hij zijn verhouding met haar, om zich te gaan wijden aan de verzorging van achterlijke kinderen. Hij kan zijn liefde niet aan een mensch, of een gezin binden, zij eischt grooter ruimte en verkiest misdeelde kinderen boven het gezonde meisje. In zijn isolement, aan een zijweg van den levensweg, vindt hij rust en bevrediging, ver van alle materialistische stroomingen.

Het is merkwaardig, hoe idealistische jonge menschen in de nieuwere literatuur, dikwijls den indruk geven van slappelingen in het werksame leven. Ook de Johannes-figuur uit dit boek, is behept met een groote dosis levensschuwheid, die hem weinig sympathiek maakt ondanks zijn idealisme.

Frisch en aantrekkelijk is de figuur van Corrie, het onafhankelijke, toemeloos energieke meisje, ondanks haar zeer materialistische streven toch vol zuiver vrouwelijke liefde. Het geeft bevrediging, dat zij eindelijk slaagt, dat zij ondanks duizenden moeilijkheden, eindelijk een vervallen landhuis kan ombouwen tot een hyper-modern hotel aan den grooten weg bij haar dorp. Na de afwijzing van Johannes vindt zij haar geluk met diens broer, haar vroegeren speelmakker, minder begaafd, maar bezield door het zelfde ideaal. Hun gelukkig huwelijk onttrekt aan hun leven

den al te materialistische tendens eenigszins.

Toch is de schrijfster het minst geslaagd met de teekening van Corrie's levensloop. Nooit toch zou zij uit eigen krachten haar doel bereikt hebben. Even lijkt het, alsof de schrijfster hier een anderen „nieuwen weg” beoogt, door de prachtfiguur van de grootmoeder, wier geestelijk leven, meer aangeduid dan beschreven, haar boven het jachtig leven met zijn op- en ondergangen, uitheft. Haar invloed op Corrie is geestelijk zeer gering, deze gaat haar eigen weg en slaagt tenslotte alleen door de erfenis van een rijken oom uit Indië.

Deze oplossing verlaagt Corrie's slagen tot een gewoon, alledaagsch geval van succes in het leven. De slot-pagina, waarin de schrijfster ineens Corrie ook den weg laat gaan, dien Grootje en Johannes trok, den weg die naar omhoog voert, boven het harde vechten om een goed bestaan uit, is meer een verrassing voor den lezer, dan een noodzakelijk gevolg van het verhaal. Nergens heeft zij getoond, dat haar hart „brandende was in haar” naar een hooger ideaal. Zij is slechts geslaagd in haar streven, ondanks zich zelf en haar weg wordt als belangrijker geteekend dan die der anderen, die omkwamen of wegvluichten naar de zijpaden van het leven. Dit geeft ook aan dit boek weer het cachet van geestelijke armoede. De verkeersweg is van grooter belang, dan „de groote weg”, waarvan de schrijfster de beteekenis heeft gevoeld, maar die bij haar geen voorrangsweg is geworden.

Zoo heeft Mevr. Boudier-Bakker een interessant boek geschreven, waarin zekere problemen van het moderne leven goed beschreven zijn, maar dat in geestelijk opzicht te kort schiet. Het hoogere ideaal wordt belichaamd in een oude vrouw, door het rusteloze, zakelijke leven van haar plaats gedrukt en een dweependen jongen, die zijn roeping vervult aan den zijweg, alsof er op den grooten weg geen plaats voor was. Dat is het teleurstellende in dit overigens mooie boek.

Gron.

H. S.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Tuberculose.

III. (Slot.)

Zoals wij reeds in een vorig artikel zagen, komt tuberculose niet alleen voor bij den mensch, maar ook bij de dieren, zowel warm- als koudbloedige. Spontane tuberculeuse infecties kunnen alle diersoorten treffen en als van zelf doet dan de vraag op in hoeverre hiervan schadelijkheid is te verwachten voor den mensch. In 't algemeen kunnen wij zeggen, dat dit gevaar zeer gering is te achten. Het meest verbreid en praktisch meest belangrijke is de rundertuberculose. De verwekkers, die uit de ziekteproducten van de runderen kunnen worden gekweekt, toonen constante verschillen aan met die der menschen en op grond daarvan maken wij nog onderscheid tusschen het type voorkomend bij den mensch en bij de runderen. Het eerste noemen wij typus humanus en het tweede typus bovinus. Weliswaar kunnen de menschen door de typus bovinus geïnfecteerd worden door het nuttigen van vleesch, melk of melkproducten, afkomstig van tuberculeuse runderen, maar die kans is gering door de overal in ons land ingevoerde strenge keuringsdiensten. Bovendien kunnen wij door koken of pasteuriseeren de melk ziektekiemvrij krijgen.

Bij onze kleine huisdieren komt tuberculose ook voor, doch in dier mate, dat praktisch hier al heel weinig gevaar van valt te duchten. Natuurlijk blijft het zeer verstandig in verdachte gevallen onder deze dieren een deskundige te raadplegen.

Nog een ander type, eveneens voor den mensch van geringe beteekenis, is de typus gallinaceus. Deze vorm van tuberculose komt voor bij gevogelte, voornamelijk kippen en duiven. Een heel enkelen keer is het gezien dat deze vorm een huidtuberculose bij den mensch heeft verwekt.

Wij weten dat de tuberculeuse besmetting van den mensch vrijwel altijd van menscheelijken oorsprong is, zelden van de tuberculose van het rund, dank zij de vele verplichte maatregelen, vooral op hygiënisch gebied op dit terrein. Bij de bestrijding van de tuberculose moeten wij hier rekening mede houden.

Uitermate belangrijk is het zich bijtijds bij verdachte verschijnselen te laten onderzoeken en zoo noodig onder behandeling te blijven. Daar is het meeste succes van te verwachten. Immers het is bekend dat tuberculose niet ongeneeslijk is, maar bij tijdige behandeling er alle redenen voor zijn een algeheele en blijvende genezing te kunnen verwachten. Daartoe moet de patiënt zelf medewerken. Foutief is het een lijder aan deze ziekte van zijn kwaal onwetend te laten. Natuurlijk kan deze mededeeling een deceptie geven, maar dit laatste weegt zeker niet op tegen het geheimhouden. Het is een plicht van den zieke tegenover zichzelf en de samenleving actief deel te nemen aan den strijd

tegen deze ziekte. Dan zal hij ook begrijpen, waarom hij zijn gelaat bij hoesten en niezen moet bedekken en zijn sputum niet ergens op den grond mag deponeren. Dan zal het ook de moeders met open longtuberculose duidelijk zijn waarom zij hun kinderen niet mogen zoogen. Het isolement zal dan gemakkelijker te dragen zijn, wetende dat een verkeerd toegepaste liefde hun geliefden ernstige schade kan berokkenen. De eigenlijke behandeling late men aan zijn arts over. Met het trias: zuivere lucht, rust en goede voeding, hoewel op zichzelf zeer belangrijk, komt men zonder meer niet uit. Kwakzalverij in 't algemeen, maar hier in het bijzonder, kan onnoemelijk veel ellende veroorzaken. Daar deze ziekte een bij uitstek chronisch karakter heeft, wordt heel veel van de geestkracht van den patiënt geveerd. Daarom moeten wij dan ook het ziekenvertrek bij liggende patiënten wel hygiënisch, maar niet kaal ongezellig maken. Wij moeten niet alleen zorgen dat de zon ongestoord kan binnentreden, maar ook voor een goede ventilatie door hoog opschuivende of openstaande ramen, waarvoor dan nog weer muggengaas geplaatst moet worden. Naast zijn eigenlijke doel geeft het bovendien nog minder koude van buiten en dus minder prikkeling der slijmvliezen. In den winter moet een goede verwarming bij open ramen, liefst niet door petroleum of gasstellen aanwezig zijn. Het onaangename gevoel van kille lakens kan men tegen gaan door het gebruik van dunne moltondekens. Smalle bedden zijn warmer dan breede en verdienen derhalve de voorkeur. Alles wat stof opvangt of het licht beneemt moet uit de kamer geweerd worden. Maak overigens de kamer zoo gezellig mogelijk. 't Bed moet zoo geplaatst worden, desnoods op klossen, dat men gemakkelijk liggend, naar buiten kan kijken. Half zittend is erg vermoeiend. Om dezelfde redenen neemt men een leestafel, met behulp waarvan het mogelijk is liggende te lezen of knutselwerk te verrichten. Niet alleen het bereiden, maar ook het opdienen van het eten voor de patiënten vereischt zorg. Bedenk wel dat — zij het ook met de beste bedoelingen gedaan — een onsmakelijk hoog opgestapeld bord met eten, voor een niet gragen eler weerzinwekkend is. Laat ook de keuze der spijzen uw volle aandacht hebben. Groote hoeveelheden melk en eieren bevorderen het gestelde doel niet, evenmin als de rauwkost. Vooral het laatste heeft bij het publiek grooten opgang gemaakt dank zij vooral de loeken-reclame voor de zoogenaamde „zonlichtspijzen” ook al heeft men niet het flauwste idee wat de zon hiermede te maken heeft noch eenig begrip in hoeverre koken en toebereiding invloed kunnen hebben op het vitamengehalte.

De vraag die steeds gedaan wordt, of de patiënt thuis kan blijven of naar een ziekenhuis of sanatorium op de heide, aan zee of in 't gebergte moet, is zoo zonder meer niet uit te maken. Dit hangt van te veel factoren af als sociale, hygiënische, financiële omstandigheden en niet het minste ook van den lichamelijken en geestelijken toestand van den patiënt. Ieder geval moet door den arts afzonderlijk bezien worden. Vast staat, dat een goede kuur thuis — vooropgezet dat de woning aan de te stellen eischen voldoet — onder leiding van een arts gedaan kan worden.

Veel over dit onderwerp en wel speciaal over de bestrijding van de tuberculose zou nog te schrijven zijn. We denken hierbij vooral aan het nuttige werk der consultatiebureaux voor tuberculose en ook aan de inrichtingen voor een goede nazorg der zieken. Het zou ons echter te ver voeren. De bedoeling is geweest in 't kort te vermelden wat tuberculose is en tevens hoe bij goede en tijdige behandeling genezing kan volgen. Toch zou het geheel verkeerd zijn, zijn vrouwen in den goeden afloop dezer ziekte geheel alleen op des menschen hulp te baseeren. Wat voor ons onmogelijk is, is mogelijk bij God. Het is Gods vrijmachtig welbehagen den eenen mensch deze ziekte te geven en den anderen van plagen te verschoonen. Niemand onzer kan ook maar één dag van zijn leven op gezondheid aanspraak maken. Daarom legde dan ook de zieke voor alles vol vertrouwen zijn lot in de handen van Hem, Die een volkomen genezing kan geven van alle benauwende kwalen op deze aarde.

H.

K. H.

HET BOEK VAN DE WEEK

Europa en de Oostersche ziel.

I.

Europa und die Seele des Ostens, von Walter Sombart, Hoogleraar te Riga. — Uitgave van het Vita Nova-Verlag te Luzern.

Naar ik meen, mag in ons actuele blad, dat naar alle zijden ons oriënteeren wil, een bespreking van dit uiterst-belangwekkende boek niet achterwege blijven. De inhoud van dit artikel moge deze inleidende opmerking rechtvaardigen.

Ik noemde dit boek uiterst-belangwekkend. Inderdaad, wie zal dit tegenspreken, als hij van dit boek kennis genomen heeft? Het boeit den lezer